

פרשת השבוע על פי אור החיים והקדוש

לע"נ הורי ר' אליהו בן בת שבע ז"ל

פרשת כי תשא

יג. זה יתנו וגו'. רז"ל אמרו (תנחומא תשא ט) לקח כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראהו למשה. וקשה והלא יותר תהיה נשגת הידיעה באמירה כשיאמר לו המשקל בפירוש ממה שיכיר בתבנית אש, כי השערת שיעור הדמות לא תחקק בצירוף לשער אליה אלא בסמיכות. ונראה בהעיר למה נתרצה ה' במחצית השקל לכד, ולפחות היה לו לומר שקל שלם, גם למה יצו ה' לבל יוסיף העשירי ולבל יגרע העני ממחצית השקל. ולחת טעם לבי הערות נתכוין ה' ואמר לו זה יתנו, דע כי אין עיקר הענין הוא הנגלה אלא הנסתר שזה בא ברמיזתו, וכבר כתבנו בכמה מקומות כי שכנינו יתברך שהיא בחינת כסא כבודו יתברך על ידי מעשה בני ישראל יסובבו הפרדתם, והוא אמרו (ישעיה נא) ובפשעיתכם שלחה אמכם, גם אמרו (משלי טו כח) ונרגן מפריד אלוף, ועל ידי מעשה העגל שהוא כנגד כל התורה כולה יסובבו הפרדת השכינה בשורשי בחינת כל נשמות ישראל, לזה צוה ה' שיתנו מחצית השקל שהוא סימן למה שהפרידו הם במעשיהם לשוב ליחדם יחד, ולהכרת הדבר הראהו כמין מטבע של אש מתחת כסא כבודו, כי שם בחינת שורשי נשמות בני ישראל, ואמר לו

למה אירן בת טאוס ז"ל

4. ה' ה' 33: עקב ג' 1111 ה' 331
ובדרך רמו תתבאר על זה הדרך, כי בא הכתוב לגלות נסתרות לה' אשר יעשה בעולמו דבר שכל רואה יתמה, כהלקח איש צדיק ישר קודם זמנו יחצו ימיו כמשפט המתחייב לאנשי דמים ומרמה, ויבהילו רעיוני האדם לחשוב אחד מב' דרכים, או יכתיש בר מינין אושר הצדיקים כי אין טוב בעמל האלהי, או יחשוב כי זה האיש מצפוניו אינו כנגלה ממנו והורעה חזקתו לטוב. אשר על כן אמר ה' כי תשא את ראש בני ישראל פירוש אם תראה שיסתלק ראש בני ישראל בלא עת, ולא יעלה בכלח' כעלות גדיש בעתו, הטעם הוא לפקודיהם, על דרך אומרים ז"ל (שה"ש א ט) בפסוק אשכול הכופר דודי לי, ואמרו ז"ל (שם) איש שהכל בו, הוא כופר נפשם של ישראל, והוא אומר לפקודיהם, לשון חסרון, על דרך אומרו (במדבר לא מט) ולא נפקד ממנו איש, כי לצד חסרון ישראל נפקד ממנו לזה אני נוטל את ראשם בעדם לכופר נפשם שלא ימותו כל ישראל. ותתבאר גם כן לפקודיהם, על דרך אומרים בזה (וזהו חדש) בפסוק כל העובר על הפקודים, כל העובר על המצות, לומר כי טעם החסרון הוא לצד עוברים על מצות ה', ומעתה לא יחשוב אדם רע לא על המסלק למה, ולא על המסתלק כי נסתרו בלתי הגון:

זה יתנו פירוש יחזור לתת עוד מחצית השקל שהפריד, והוא זה יסוד וסוד הדבר, ולזה יכוין כל נותן ורחמנא לבא בעי (וזהו ח"ג רפה). לכוין אל המכוון ליחד הנפרד והנחלק, ולזה גמר אומר את תרומת ה', והוא מה שרמזנו במחצית השקל כי מתכנית בחינה זו בשם תרומת ה':

ומעתה אם ירכה העשיר הנה הוא מפסיד הכוונה שהיא העיקר לזה צוה ואמר העשיר לא ירכה והדל לא ימעט,

והטעם לתת את תרומת ה' כנזכר, שאם ירכה או ימעט אין רישום תרומת ה' ניכר, ולטעם זה הקדים הכתוב זכרון השיעור, ואחר כך זכרון הנתינה, שהיה לו להקדים זכרון הנתינה ואחר כך שיעורה אלא שנתכוין לתת טעם הקצבה, למה קצב מחצית השקל, ואמר לתת וגו' כמו שפירשנו. ואולי כי רמז גם כן שאין הקצבה שוה אלא בבחינת הקצבה, אבל בבחינת הכוונה מן הנמנע כי ישוה כל ישראל בכוונת הלב שכל אחד כפי בחינת חיבתו בקונו יעשה הדבר כחשק גדול והכן, ולזה סמך מצות ההשוואה לא ירכה העשיר ולא ימעט העני ממחצית השקל, אבל בבחינת הנתינה (הכוונה) אין מציאות להשוות הלבבות:

5. לו המשקל בפירוש ממה שיכיר בתבנית אש, כי השערת שיעור הדמות לא תחקק בצירוף לשער אליה אלא בסמיכות. ונראה בהעיר למה נתרצה ה' במחצית השקל לכד, ולפחות היה לו לומר שקל שלם, גם למה יצו ה' לבל יוסיף העשירי ולבל יגרע העני ממחצית השקל. ולחת טעם לבי הערות נתכוין ה' ואמר לו זה יתנו, דע כי אין עיקר הענין הוא הנגלה אלא הנסתר שזה בא ברמיזתו, וכבר כתבנו בכמה מקומות כי שכנינו יתברך שהיא בחינת כסא כבודו יתברך על ידי מעשה בני ישראל יסובבו הפרדתם, והוא אמרו (ישעיה נא) ובפשעיתכם שלחה אמכם, גם אמרו (משלי טו כח) ונרגן מפריד אלוף, ועל ידי מעשה העגל שהוא כנגד כל התורה כולה יסובבו הפרדת השכינה בשורשי בחינת כל נשמות ישראל, לזה צוה ה' שיתנו מחצית השקל שהוא סימן למה שהפרידו הם במעשיהם לשוב ליחדם יחד, ולהכרת הדבר הראהו כמין מטבע של אש מתחת כסא כבודו, כי שם בחינת שורשי נשמות בני ישראל, ואמר לו

אמר, כ"כ ז'

אמר, כ"כ ז' וכו' אלא כי 93 ז'

7. עוד ירצה על זה הדרך ושמרו בני ישראל את השבת, פירוש כשישמרו אפילו שבת אחת ולא דוקא אם ישמרו, אלא גם אם יסכימו בדעתם לעשות מצות השבת, והוא אומר לעשות את השבת מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו לדורותם, וכפי זה איש ישראל ששמר אפילו שבת אחת ומת אין מנכין לו משכר העולה לו אם היה שומר לדורות עולם":

עוד ירצה על דרך אומרים ז"ל (בי"ר יא ט) אמרה שבת לפני הקב"ה לכולם נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג אמר לה הרי ישראל וכו' עד כאן, הנה כי השבת חסר פרט א' מפרטי השלימות ותיקונו הוא על ידי שישמרוהו ישראל, והוא אומר ושמרו בני ישראל את השבת, והטעם לעשות את השבת לשון תיקון, שבוה יתוקן מעשהו של שבת ונמצא לו בן זוג:

עוד ירצה על דרך אומרו ואביו שמר את הדבר (בראשית לו יא) פירוש ממתיק ומצפה מתי יבא, והכוונה בזה לצוות שלא יהיה השבת בדבר טורח, לצד מניעת מלאכת הרצון ומצוא החפץ, אלא צריכין לשמוח בו בשלימות הרצון וחפץ בדבר, ותמיד יהיה ממתיק ומצפה מתי יבא, ואמרו לעשות את השבת לשלול הכוונה בחפץ מצות השבת למרגוע הגוף ולעונג אשר לו יתענג, אלא לצד עשות מצות השבת, ולא תחלית המורגשות:

8. יא. ודבר ה' וגו' פנים אל פנים. הכוונה בזה היא כי כפי שיעור ההכנה שהיה עושה משה להקבלת פני שכינה לאותו שיעור תהיה ההשגה מפנים העליונים, כי כפי אשר יכין אדם עצמו להשפעת הקדושה ישיג, ואמרו כאשר ידבר איש אל רעהו יתבאר לרעינו על דרך אומרנו (משלי כו יט) כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, פירוש כי הלבבות ישכילו בנעלם אם לאהוב אם לשנוא, כי כפי אשר יכין האדם לכו לאהוב חבירו, כמו כן יתבונן לב חבירו לאהוב אותו, והוא אומר כאשר ידבר איש אל רעהו שלא יאהבוהו אם לא יכין לבו להיות גם הוא רעהו, כמו כן דיבר ה' פנים אל פנים, ומעתה יכחין אדם מה הוא עם קונו, אם לבבו יתאוה ויחשוק בה' ובעבודתו הנה זה סימן כי ה' אהבו:

10. עוד ירצה שצריך לשמור את השבת לכל יהיה בו דבר חול, בין ממנו בין מהזולת, ולא יאמר אדם די לי כמה שנשמור עצמו מחללו, ואם יתחלל מהזולת מה בכך, אלא צריך שיהיה שומר אותו לכל יתחלל, כמו ששומר גנו ופרדסו, ובכלל גדר זה שישתדל לשמור לכל יבא לידו דבר שוגג שיתחלל בו שבת, על דרך אומרים ז"ל (שבת יא.) לא יקרא לאור הנר וכל הסייגים והשמירות לכל יתחלל שבת אפילו במציאות שהוא פטור עליהם:

עוד ירצה על דרך אומרים ז"ל (יומא פא.): שצריך להוסיף מחול על הקודש ולא לימנע ממלאכה אחר שיגיע ויתנוצץ יום השבת, אלא צריך להכין עצמו בקדושת שבת ויצא כחזן לקראת כלה, ויהיה יושב ומשמר עד שיגיע השבת לעשותו פירוש לקיים מעשים הצריכין בו:

עוד ירצה באומרנו לעשות את השבת, כי מה שמוסיף מחול על הקודש יסכים ה' לקרותו שבת, ונמצא זה האיש עושה שבת ממש, כי שעות מיום הששי וגם שעות מיום ראשון שהם חול, בני ישראל עושים אותם שבת:

אמר, כ"כ ז'

אמר, כ"כ ז'